55); 17. »Anmerkungen von . . . O. W. Masing zu einigen ehstn. Predigt-Dispositionen des Herausgebers« (XIII, 133–68) jne. Need tööd on keele, kirjanduse ja folkloori alal väga äratavalt ja õhutavalt mõjustanud kaasaeglasi ja järgnevaidki põlvi. Neis osutub R. siiski ainult hoolsaks ja agaraks ainekogujaks, mitte aga hindajaks, uurijaks ega selgitajaks. — Suure tähtsusega on R.-i tegevus ka Eesti kooli ajaloos. A. 1814 avas ta Pärnus 3-aastase kursusega »Eesti koolmeistrite kooli«, kus muude ainete kõrval õpetati tulevastele kooliõpetajatele ka eesti keele lugemist ja kirjutamist. Sellest asutisest on võrsunud m. s. R.-i kaastööline Abr. Holter (vt.). R.-i pedagoogilised huvid kajastuvad ka mõningas raamatus: ilukirja õpetus »Kirjutusse-lehhed« (Pärnu, 1818, 24 lk.); autori nimeta ja ilma pealkirjata 1823. a. Pärnus ilmunud 16 lk.-line A B D raamat; »Perno kihelkonna õppetaja J. H. Rosenpläntre Kolilaste seädus, ehk iggapäine meletulletus, mis neil koddo, kolis ja väljapaikus tulleb tähhelepanna« (Pärnu, 1845, 15 lk.). Ka Eesti teatri ajaloos on R.-il vääriline koht. Tema korraldusel mängiti Pärnus a. 1816 Kotzebue ja Knorring'i »Der Talkus«, a. 1824 Kotzebue »Permi Jago unnenäggo« ja a. 1829 näidend laulude ja tantsudega »Liso ja Ado ehk: See kawwal Peigmees« ning selle jätk »Liso ja Ado kihlatuse päew«, mis töist aga ükski alal pole hoidunud. Teistest R.-i eestikeelseist teostest nimetatagu: »Jutlus, mis Perno kihhelk. õppetajast J. H. Rosenplänter essimessel heina-ku päwal kolmatkümmend 1812 aastal Perno linnas sai petud« (Pärnu, 1812, 23 lk.); A. Holter'i koostatud ja R.-i poolt trükki antud »Marripu-aia ehhitamissest« (Tall., 1818, 16 lk.); »Perno kihhelk. õppetaja J. H. Rosenpläntre Leikuse-pühha Jutlus, ja Monned õppetused waese aia ja mõnne haiguse pärrast« (Pärnu, 1845, 48 lk.). Ka avaldas R. a. 1814 koguteose »Lillikessed. Esimenne leht«, mis sisaldab 8 luuletust (16 lk.), peamiselt Winkler'i, Frey ja Holtz'i sulest, mõni vast ka R.-ilt. Tartu Ülik. rmtkogus hoitakse alal ka R.-i käsik. »*Bibliotheca Esthonica*, das ist: chronologiches Verzeichniss aller estnischen, und über die estniche Sprache erschienenen Schriften« (aa. 1553–1826). Muid R.-i käsikirju leidub Õp. E. S.-i kogus.

Recke-Napiersky III, Beise II; F. J. Wiedemann, Grammatik d. estn. Sprache (1875), lk. 11–13; Tähtsad mehed V (1884); Hermann, E. kirj. ajal., 255–86; V. Reiman, Kivid ja killud I (1907), lk. 23–26; Kampmann, E. van. ilukirj., 53–60; *idem*, Peaj. I[III], 246–51; A. E. Ahlqvist, Viron nykyisemmästä kirjallisuudesta (Suomi 1855); Ridala, E. kirj. ajal. I (1924), lk. 192–96. *A. S-te.*

ROSENTHAL, Elmar, järgneva poeg, meteoroloog, sünd. 12. III 1873 Kroonlinnas, õppis aa. 1891–94 Tartu ülikoolis ja omandas dets. 1894 kandidaadi astme astronoomia alal tööga Наблюденія Леонидъ 1896 г. (tr. Извѣстія Русск. Астрон. Общ., вып. V, Peterburi, 1897). 1895. a.-st alates teotses ta Kroonlinnas astronoom Fuss'i assistendina, pidades ühtlasi loenguid meriväe-ohvitseridele, ja oli hiljemini Peterburis Nikolai füüsilises observatooriumis vanemaks vaatlejaks. Nov. 1906 omandas ta Tartu ülikoolis magistri astme füüsikalise geograafia alal väitekirjaga Матеріалы къ метеорологіи свободн. атмосферы (tr. Записки Имп. Академіи Наукъ, 8 сер., т. 19, № 7, Peterb., 1906). Komandeeritud a. 1907 Strassburgi, tutvus ta seal seismoloogiaga, millega hakkas sest ajast teotsema, avaldades selt alalt rea töid. A. 1908 toimis ta assistendina Tifliisi meteoroloogia observatooriumis, pidas ühtlasi loenguid kohalikel kõrgemail naiskursusil, ja valiti a. 1911 geofüüsika professoriks Varssavi ülikoolis. Kui a. 1915 sõjaolude survel Varssavi ülikool evakueeriti, asus R. professoriks Rostovi Doni ä. ülikoolis, viibis a. 1918 Eestis ja suri tagasiminekul Rostovi 16. I 1919 Jekaterinoslavis plekilisse soetõppe. — R. oli mitmekülgne teadusmees, võttes selle kõrval osa ka seltskondlikust tegevusest. m. s. Rostovi Eesti Seltsi esimehena. Tema silmapaistvamad tööd kuuluvad meteoroloogia, eriti aga seismoloogia, alale. Meetodiliselt on tähtis tema töö »Über die elastische Nachwirkung bei Aneroid-Barographen« (Извѣстія Имп. Акад. Наукъ, 5. сер., т. 19, № 3, 1903). Samuti väärib tähelepanu tema ülalmainitud magistri-väitekiri, mis sisaldab tema poolt sõjalaevadel tuulemadude abil korraldatud vaatluste tulemusi. Seismoloogia alalt on meetodiliselt mainitav tema töö *Sur la détermination d'épicentre d'un tremblement de terre lointain* (*Bolletino della Società Sismologica Italiana, vol. XIII, 1909*). Tema tähtsamaks tööks selt alalt võiks aga lugeda Объ опредѣленіи глубины очага землетрясенія (Изв. Постоянн. Центр. Сейсмич. Комиссіи, т. V, вып. 3, 1912), mis lühendatud kujul on ilmunud ka teistes ajakirjades. Peale selle on R. ilmutanud rea artikleid mitmetes ajakirjades.

Pr. E. Rosenthal'ilt (R.-i leselt), prof. J. Wilip'ilt ja dots. K. Frisch'ilt saadud andmed. *R. L.*

ROSENTHAL, Heinrich, kultuuritegelane, sünd. Tartus 25. VI 1846 Eesti soost rätsepmeistri pojana, õppis aa. 1865–71 Tartu ülikoolis arstiteadust, oli selle järel hospidali ordinaatoriks Kroonlinnas ja aa.

Eesti biograafiline leksikon, 1926-1929, lk. 429